

Σιντζούκου: ανάσα δροσιάς

Σιντζούκου, το καθήκον της υπερβολής

Γιώργος Βέης

Μια πρόταση: το πολύτροπο, το εκρηκτικό Τόκυο μπορεί να το κατακτήσει κανείς, αν αρχίσει να εξοικειώνεται με το σταθμό του τρένου στην περιοχή του Σιντζούκου. Λειτουργεί ήδη από το 1880. Υπήρξε από παλιά, από την εποχή του Έντο το περιλάλητο κέντρο της νυχτερινής ζωής. Ήταν η πρώτη στάση στον παλιό δρόμο του Τοκάιντο προς το Κιότο. Σήμερα, μαζί με συμφραζόμενά του, αποτελεί το απόγειο της εμπορικής πολυτυπίας. Σαν να μη γνώρισε πολέμους και καταστροφές, σαν να μεταφέρθηκε αυτούσιο από τον πλανήτη της Ουτοπίας στην καρδιά της πρωτεύουσας, ολόκληρο το Σιντζούκου είναι η πρόκληση μιας προγραμματισμένης, ισοπεδωτικής πλησμονής. Ήκιστα περιγράψιμη, ανυπότακτη πολυεικόνα. Κι όμως, παραδόξως, η αλαζονεία των κυρίαρχων δομών απουσιάζει. Ανοικτό, πληθωρικό καλλιτέχνημα, το οποίο αδιαλείπτως σε καλεί να το προσεταιριστείς, να το αναδιαμορφώσεις με τον καιρό μέσα σου. Τόσο εύπλαστο, προκλητικά γειώσιμο υλικό.

Μια ανεξήγητη αίσθηση. Η έξαρση της προσφοράς δεν με αποθαρρύνει. Αντιθέτως μου υποβάλλει την ιδέα μιας επαρκούς συνάφειας, μιας επερχόμενης πρόσμειξης με τον συρφετό των εναλλαγών. Αναζητώ το μίτο του λαβύρινθου. Ξέρω πως στο τέλος θα τον βρω, το Σιντζούκου δεν αδολεσχεί. Παρά την απείθαρχη ρητορεία του, συνεργεί στην εκπαίδευσή μου κατά τρόπο πρόσφορο: με συστήνει στην ηδονική πληθώρα ενός χαστικού, φίλιου πάντως, σύμπαντος.

Νεοπαγείς, απαστράπτουσες γκαλερί δίπλα στα καλύτερα πολυκαταστήματα της πόλης, προσηγείς ναοί, υπενθυμίζοντας διακριτικά την πίστη των αρχαίων ιαπώνων, αναδεικνύουν, ως στρατευμένοι δείκτες, την μακραίωνη αίγλη του μεταφυσικού παράγοντα.

Στενά δρομάκια έτοιμα να υποδεχθούν θρησκευόμενους και μη, να απορροφήσουν το βλέμμα, να το γεμίσουν δώρα. Αργά τη νύχτα οι γειτονιές αυτές θα μεταμορφωθούν σε πλοκάμια μιας πάνδημης έκστασης. Αναπάντεχοι σπασμοί κι αναρίθμητα νεύματα ενός ατέρμονος χορού μορφών, ειδώλων και ορμέμφυτων. Νεοφώτιστοι και παλαίμαχοι της κραιπάλης περπατάνε χέρι χέρι. Αδημονούν.

Ανατολικό Σιντζούκου. Ιερό Χανάζονο. Ιδρύθηκε πριν από διακόσια πενήντα χρόνια. Το περιβάλλει ένας μιλίχιος δενδροφυτευμένος χώρος. Εδώ κι εκεί ανακατασκευές παραδοσιακών χτισμάτων. Ερυθρά και λευκά χρώματα της κατάνυξης και των προσευχών. Διάσπαρτα τα θεία ινάρια, δηλαδή τα πέτρινα αγάλματα της αλεπούς, αφιερώματα στην Κάμι, τη θεότητα των δημητριακών, δηλώνουν προσήλωση στις διαρκείς αλήθειες των ονειρικών στοιχείων. Μνήμες σιντοϊσμού. Συνορεύουν με την αυθάδεια του μεταπολεμικού τσιμέντου.

Σε ένα τυχαίο, κατάμεστο Starbucks. Χαμηλωμένα φώτα ενός πολύφωνου απογεύματος. Κάθεται στο απέναντι τραπέζακι. Πίνει καφέ από το πλαστικό, διαφανές κύπελλό της. Ξεφυλλίζει ένα παχύ περιοδικό μόδας. Απόμακρη κι ευάλωτη (ίσως). Αδύνατη, μπορεί να την ανυψώσει κάποια στιγμή το ρεύμα του πανίσχυρου κλιματισμού. Σκουλαρίκια, τα προσέχω αμέσως, είναι άλλωστε τόσα πολλά. Στη μύτη, στα μάγουλα, στα βλέφαρα, στα φρύδια, στα μικροσκοπικά αφτιά και στα καλοσχηματισμένα, κυανά για την περίπτωση χείλη οι πολυτελείς χαλκάδες μνημονεύουν την παράδοση όλων εκείνων των εγχοπών και των συνειδητών ακρωτηριασμών του σώματος, η οποία χαρακτηρίζει ένα μεγάλο μέρος της ιαπωνικής φυσιογνωμίας. Το πρόσωπο, μια ασπριδερή διάτρητη μάσκα. Ο φορέας του πόνου και της πολύσημης έξαρσης, το υπάκουο κορμί-θυσιαστήριο, υπάρχει για να εγκαθιστά ταυτότητες και συνθήκες βαρύτιμου παρόντος. Απαριθμώ τις σχεδόν απαραίτητες ουλές στον καρπό και των δύο χεριών της. Ευδιάκριτες, ανησυχητικές, αρκετά βαθιές. Ασφαλώς όχι τυχαίες. Ούτε όμως κι από επίμονο κάψιμο με τσιγάρο. Μάλλον τις άνοιξε κάποιο αιχμηρό μέταλλο. Χηλοειδή ανοίγματα για να περάσουν οι απορίες μου, εύλογες και μη.

Ας επιστρέψουμε για λίγο στο παρελθόν της εθνικής αγωνίας, για να μετρήσουμε διαφοροποιήσεις και εντάσεις σκέψης. Κατοικούμε εδώ, έναν αιώνα πριν. Αναπνέουμε τον αέρα εκείνου του ανησυχητικού έτους 1905. Μέσα από τις σελίδες του εμπειριστατωμένου δοκιμίου του Μπουσίντο, ο κώδικας των σαμουράι, που εκδίδεται τότε, ο Ιναζό Νιτόμπε, ένας από τους επιφανέστερους διανοητές της Ιαπωνίας του καιρού του, κάτοχος πέντε διδακτορικών τίτλων, ο οποίος μετέσχε, δεκατέσσερα χρόνια μετά, στην περιώνυμη Διάσκεψη Ειρήνης των Βερσαλλιών και διετέλεσε, μεταξύ άλλων, αναπληρωτής γενικός γραμματέας της Κοινωνίας των Εθνών στη Γενεύη, διατυπώνει το πρόβλημα των επερχόμενων, εφιαλτικών για εκείνον, κοινωνικών αλλαγών. Είναι σχεδόν έτοιμες να σαρώσουν την υποψιασμένη, αλλά απροετοίμαστη χώρα του. Η ειδυλλιακή Γιαπωνέζα του θα μεταμορφωθεί με τον καιρό σε μια συνειδητά «αλλοπρόσαλλη» καρικατούρα του καμπούκι, στο κορίτσι του Starbucks: «Μέχρις ότου η επιρροή των εντολών του Μπουσίντο χαθεί εντελώς, η κοινωνία μας δεν μπορεί να καταλάβει την άποψη που απερίσκεπτα διευτώθη από έναν αμερικανό διερμηνευτή των δικαιωμάτων της γυναίκας, ο οποίος αναφωνούσε: «Είναι πιθανόν όλες οι θυγατέρες της Ιαπωνίας να κάνουν επανάσταση κατά των παλαιών εθίμων!» Μπορεί μια τέτοια επανάσταση να πετύχει; Θα βελτιώσει τη θέση της γυναίκας; Μπορούν τα δικαιώματα που κερδίζουν από μια τέτοια συνοπτική διαδικασία να

ξεπληρώσουν την απώλεια εκείνης της γλυκύτητας της διάθεσης, εκείνης της ευγένειας των τρόπων, που είναι η παρούσα κληρονομιά της; Δεν ήταν η απώλεια της οικιακής ζωής που συνέβη στις ρωμαίες οικοδέσποινες η αιτία για την ηθική διαφθορά που ακολούθησε, για να το αναφέρουμε αδρομερώς; Μπορεί ο αμερικανός μεταρρυθμιστής να μάς διαβεβαιώσει ότι μια επανάσταση των θυγατέρων μας είναι η αληθινή πορεία που πρέπει να πάρουν για την ιστορική εξέλιξή τους; Αυτά είναι σοβαρά ερωτήματα. Αλλαγές πρέπει να έλθουν και θα έλθουν χωρίς επαναστάσεις!»

Η Γιαπωνέζα, προτού αποφασίσει να παντρευτεί, περιβάλλεται σήμερα από την άλω μιας ανένδοτης, ριζοσπαστικής άρνησης. Η συνειδητή ρήξη με τον κανόνα της πλήρους εκκοσμίκευσης συνιστά την πρωταρχική της μέριμνα. Η έντιμη, μια ολόκληρη ζωή ανυποχώρητη διαμαρτυρία του Γιούκιο Μισίμα, η οποία συνοψίζεται στην επισήμανση «Όλοι γνωρίζουν και θαυμάζουν την Ιαπωνία των χρυσανθέμων, αλλά αγνοούν την Ιαπωνία του ξίφους», αφορά ασφαλώς, αφορά ανάμεσα στα άλλα, και σ' αυτό το κορίτσι του Starbucks. Γυρίζει αποφασιστικά την πλάτη του στο ιδανικό της νηφάλιας ενατένισης της ζωής, ό,τι με άλλα λόγια υπαινίσσεται το ιερό άνθος της ιαπωνικής λογοτεχνίας, για να επιδοθεί σε μια μεθοδική διάνοιξη παραστατικών οπών, στη λατρεία δηλαδή του αιχμηρού. Το διακύβευμά της, όλη αυτή η σειρά των εμβληματικών της τομών, αποτελεί το Καύχημα.

Μετά το γάμο της θα μοιάζει κάπως με τις υποδειγματικές ρωμαίες νοικοκυρές του απολογητή της ρομαντικής παράδοσης, του Ιναζό Νιτόμπε. Εκτός αν θα εργάζεται σε μια Μιτσουμίτσι ή σε μια Χόντα, οπότε η επανάστασή της θα θαφτεί μέσα στα ανελέητα ωράρια των απρόσωπων εργοδοτών της. Κατά τα άλλα, η αγάπη για τη διαφύλαξη της λεπτομέρειας, η επικέντρωση, η εμμονή, στη σημασία της μικρής ή μεγάλης παρέκκλισης, στην σκοπιμότητα της γοητευτικής διαφοράς, διατηρούνται προς το παρόν στο ακέραιο: τα μαλλιά καρφάκια, οι τριγωνικές αυθάδεις τούφες, σε τέσσερις πέντε τουλάχιστον αποχρώσεις του πράσινου, τα χρυσά κουμπιά, που λάμπουν σαν αστεράκια από κάποιο ιστόρημα της αυτοκρατορικής αυλής, οι ευπρεπισμένες μπότες ως τα γόνατα σχεδόν, το στενό μοβ φόρεμα να φτάνει ως τη μέση των μηρών, το ζακετάκι με ψηλό γιακά, που παραπέμπει στο πασίγνωστο ύφος «Μάο». Άδολος, υποδειγματικός και εύληπτος ταυτόχρονα ενδυματολογικός αναχρονισμός. Ή, το πιθανότερο, κρίσιμη συνδήλωση μιας αιτιώδους ανακατάταξης δεδομένων.

Από ό,τι φαίνεται έχει δαπανήσει το παν, προκειμένου ν' ανυψώσει τα παροντικά στοιχεία του βίου της, τα πολύτιμα χρονομόριά της, σε αξίες μιας ευρύτερης εποπτείας του δευτερόλεπτου: ό,τι ακριβώς θέλησαν να στοιχίσουν χωροχρονικά οι επώνυμοι ή ανώνυμοι μάστορες των χαϊκού, των σένρουν και των τάνκα. Γι' αυτό και ο Άλεξ Κερ στη διεισδυτική του μελέτη του «Απολεσθείσα Ιαπωνία» θεωρεί καθήκον του να αντιδιαστέλλει εγκύρως τον σινικό χαρακτήρα της εκμετάλλευσης των συστατικών μερών του υπερμεγέθους, μάλλον ανεξάντλητου διακόσμου, από τους αμιγώς ιαπωνικούς τρόπους αφοσίωσης στο πολυεπίπεδο τρέχον, προκειμένου να αναχθεί με επιτυχία σε ένα ενιαίο σύνολο αισθητικοποιημένων αναφορών: «Η συγκέντρωση στην “παρούσα στιγμή” είναι κάτι που χαρακτηρίζει εν γένει τον ιαπωνικό πολιτισμό. Στην κινεζική ποίηση, η φαντασία του ποιητή θα μπορούσε να αρχίσει με την παράταξη λουλουδιών και ποταμών, μετά να καλπάσει στον ουρανό καβάλα σ' ένα δράκο για να καταλήξει στο όρος Κάου-Λουν. Εκεί θα συνομιλήσει και θα διασκεδάσει με τους αθάνατους. Τα ιαπωνικά χαϊκού εστιάζονται αποκλειστικά σε

σκηές της καθημερινότητας, όπως συμβαίνει και στο διάσημο ποίημα του Μπασό: “Η παλιά λίμνη, πηδά ο βάτραχος, ο ήχος του νερού”». Το πανκ κορίτσι-χαϊκού σηκώνεται, ρίχνει μια ματιά στο τεράστιο ρολόι της και κατευθύνεται προς την έξοδο. Φυσαλίδα που θα αιωρηθεί ξανά στην επιφάνεια της μαρμαρυγής του Σιντζούκου.

Η εύλογη αντίδραση ενός ειλικρινούς δέκτη: «Γιατί μόλις βρέθηκα στην Ιαπωνία, κατάλαβα πως, σαν ξένος, δεν υπήρχε περίπτωση να μάθω ποτέ την αλήθεια. [...] Καθώς λοιπόν εμείς περνούσαμε απ’ το ένα άδειο γραφείο στο άλλο, εγώ ερμήνευα τα πάντα μέσα απ’ το παρεξηγημένο πρίσμα ενός ξένου. Κράτησα σημειώσεις που, ευτυχώς, αργότερα μου ήταν αδύνατο να διαβάσω...». Η αμηχανία του αυστραλού συγγραφέα Πίτερ Κάρει, κάτοχου δύο προς το παρόν βραβείων Μπούκερ, δεν είναι ασφαλώς πλαστή. Οι αλληπάλληλες συναντήσεις του αναγεννησιακού ύφους σιταμάτσι, το οποίο θυμίζει έντονα την πολιτιστική ατομικότητα του Έντο, με την αντιπόδεια νοοτροπία του πολυσιχιδούς γιαμανότε, των ασίγαστων δηλαδή πειραματικών αναζητήσεων στο χώρο της εφαρμοσμένης αισθητικής, οι οποίες κατακλύζουν, ως επικυρώσεις των διαδοχικών υφολογικών υπονομεύσεων, τη βορειοδυτική πλευρά του Σιντζούκου, προκαλούν ένα είδος ακαριαίας εννοιολογικής σύγχυσης. Αρωγή δεν παρέχεται από πουθενά. Το Σιντζούκου αποβάλλει τον απερίσκεπτο επισκέπτη του ως ανεπίδεκτο ανατροπών και υιοθετεί τον ευγνώμονα εκείνο τρόφιμό του, ο οποίος ανέχεται υπομονετικά την «αναρχία» του, προκειμένου να τον καταστήσει προοδευτικά θεματοφύλακα τόσο των αλυσιδωτών μυστικών του, όσο και των επιλεκτικών, αλλοπρόσαλλων με την πρώτη ματιά, επιτευγμάτων του.

Στις φωταψίες μιας ηλεκτρικής πανδαισίας τώρα. Η βραδινή διασκέδαση επικεντρώνεται στο Καμπουκίτσου, τη μυθική γειτονιά με τα κόκκινα φανάρια και στα μικρά, αλλά γεμάτα από εκκωφαντικές σημασίες μπαρ του «Χρυσού Γκάι», τα οποία τα προσπερνάς την ημέρα χωρίς να δώσεις και πολύ σημασία έτσι ασήμαντα που ψευδέστατα φαίνεται να δηλώνουν. Ευεπίφοροι οδοί. Τα συντάγματα ηδονής διαδέχονται το ένα το άλλο σαν να πρόκειται για εσπευσμένους, ακατάβλητους εναγκαλισμούς ιδεογραμμάτων.

Ακαθόριστη ηλικία, αμφισβητούμενο φύλο. Ίσως εικοσάχρονη. Ή ένας ακόμη μαθητευόμενος οναγκάτα. Έφηβος δηλαδή, ο οποίος προορίζεται να υποδυθεί επαγγελματικά στο μέλλον τους γυναικίους χαρακτήρες του πρώην ανήθικου, πλην όμως δημοφιλέστατου θεάματος, του πολύτροπου, ανεξάντλητου καμπούκι. Οι παρατηρητές των ιαπωνικών αντικατοπτρισμών, αν και σηκώνουν στην αρχή των ερμηνευτικών δοκιμών τους ψηλά τα χέρια, αντιλαμβάνονται με τον καιρό ότι στο μεγάλο παρασκήνιο των αιφνιδιασμών της συμπεριφοράς, καιροφυλακτεί η λογική των μεθοδευμένων παραβιάσεων της δεσποτείας της ανίας.

Πόλοι του εκτροχιασμού. Λεωφόροι των ερωτικών εκτινάξεων. Η νύχτα προβλέπεται χείμαρρος. Αισθήσεων, καινοτομιών του σώματος. Σε λίγο περνάει από δίπλα μου, με αγγίζει σχεδόν μια αποθέωση παρενδυσίας. Από τις διαστάσεις της πλάτης εικάζω ότι πρόκειται για μια αγαστή μέθεξη των δύο φύλων, όπου την τελευταία στιγμή επεκράτησε μετά βίας το άρρεν. «Στην Ιαπωνία τα πάντα αλλάζουν», σημειώνει σε ένα από τα επιλογικά κεφάλαια της *Επικράτειας των σημείων* ο Ρολάν Μπαρτ. Ο αφορισμός δικαιώνεται μέσα από όλα τα κάτοπτρα. Μέσα από όλες τις οπτικές γωνίες ξεπροβάλλει το φάσμα της κατανάλωσης του παρόντος μέσα στην ευωχία του συναρπαστικού, του νέου.

Πάροδοι των μορφοποιητικών εναλλαγών: με την ίδια εκείνη ευκολία που

χαρακτηρίζει το φυσιολογικό πέρασμα από τη μια εποχή του χρόνου στην άλλη, οι διαφορούμενες υπάρξεις του Σιντζούκου προσθέτουν κι άλλα προβλήματα ερμηνείας στους πρωτάρηδες, οι οποίοι, μόλις πατήσουν το πόδι τους στο Τόκυο, καταπίνονται με την επιπόλαιη, συγκαταβατική επίλυση των πολλαπλών χρησμών του.

Θυμήθηκα και πάλι αναγκαστικά τους ακαταμάχητους, αδιάφθορους σαμουράι του Ιναζό Νιτόμπε. Επιζούν μάλλον μέσα στην άλλοτε έκδηλη, στην άλλοτε υποδόρια αποφασιστικότητα αυτού του ανδρόγυνος, που ξαφνικά γυρίζει προς το μέρος μου, για να με κοιτάξει βαθιά στα μάτια, χωρίς ίχνος έπαρσης ή επιθετικότητας. Με την οικειότητα μάλλον εκείνων που γνωρίζονται από παλιά, μου χαρίζει σχεδόν αμέσως ένα φιλικότατο, ανεξίκακο good evening! (δε)

“Ένα μυθιστόρημα αυτοσυνειδησίας χωρίς αναστοχασμό και ψευγάδι, που εκτός αυτού συντηρεί την αγωνία με κομμένη την ανάσα μέχρι την τελευταία σελίδα.”

Financial Times

“Πραγματικά το βιβλίο, παρά τα ρεαλιστικά του στοιχεία, έχει την παραισθητική καθηλωτική δύναμη ενός εφιάλη.”

Der Spiegel

“Είναι ένα απίστευτο βιβλίο: μια ιστορία αγάπης χωρίς ψευδορομαντισμούς, ένα αστυνομικό χωρίς αποκαλυπτικό ζήλο, μια ιστορία για ναρκωτικά χωρίς ηθικολογίες. Είναι ένα κομμάτι επίκαιρης πολιτικής χωρίς φανατική μεροληψία, ένα σύγχρονο μυθιστόρημα χωρίς ναρκισσισμό.”

Και πάνω απ’ όλα, είναι το αξιόπαινο πρωτόλειο μιας διηγηματογράφου με αυτογνωσία.”

Sächsische Zeitung

Το μυθιστόρημα της Γιούλι Τσε, **Αετοί και Άγγελοι**, έχει μεταφραστεί σε 27 γλώσσες και μεταξύ άλλων βραβεύθηκε με το Γερμανικό Βραβείο Βιβλίου, το Λογοτεχνικό Βραβείο Βρέμης, καθώς και το Διεθνές Βραβείο Per Olov Enquist.

...και η περιπέτεια ξεκινάει από το βιβλιοπωλείο oas...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
opus
www.opus.gr

ΠΑΤΗΣΙΩΝ 128 • 112 57 • ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ: 210 822361 • FAX: 210 822341
e-mail: opusmagnum@in.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
opusMAGNUM